

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами ІХ Всеукраїнської науково-
теоретичної конференції з міжнародною участю
від 16 травня 2024 року)

Житомир – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Кафедра філософії та політології
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. І. ПИРОГОВА
Кафедра філософії та суспільних наук
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії
ІНСТИТУТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ АКАДЕМІЇ «ІГНАТІАНУМ»
(м. Краків, Республіка Польща)
Кафедра філософії культури та релігієзнавства
ЖИТОМИРСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ
СОЦІОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ
Житомирське відділення
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ
Житомирське відділення

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами IX Всеукраїнської науково-теоретичної
конференції з міжнародною участю
від 16 травня 2024 року)

Житомир – 2024

УДК 101.1+168.5
А-43

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка,
протокол № ____ від ____ травня 2024 р.*

Редакційна колегія:

Кобетяк А. Р., доктор політичних наук, доцент кафедри;
Ковтун Н. М., доктор філософських наук, професор;
Козловець М. А., доктор філософських наук, професор;
Соколовський О. Л., доктор філософських наук, професор;
Горохова Л. В., кандидат філософських наук, доцент;
Заглада В. М., кандидат філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Шевчук Дмитро, доктор філософських наук, професор, перший проректор Національного університету «Острозька академія»;

Панчук Ірина, доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Шкіль Людмила, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Державного університету інформаційно-комунікативних технологій (м. Київ).

А 43 Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики
сьогодення: зб. наук. праць / за ред. А. Р. Кобетяка та ін. Житомир:
Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 262 с.

ISBN

У збірнику вміщено статті та тези доповідей учасників IX Всеукраїнської науково-теоретичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми філософії і науки: виклики сьогодення». У матеріалах авторів акцентовано увагу на фундаментальних проблемах сучасної філософії та науки, екзистенційних викликах для буттєвості людини в умовах війни, проблемах релігійних трансформацій і безпеки у сфері релігійних відносин в Україні та на міжнародній арені, аналітиці суспільно-політичних процесів в умовах глобальних і регіональних конфліктів, актуальних соціогуманітарних проблемах сучасності, проблемах освітньої і виховної діяльності в ситуації соціальної невизначеності, на гуманітарних аспектах розвитку естетики, дизайну та філософії культури.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, студентам, усім зацікавленим філософськими дослідженнями проблем сучасної цивілізації.

УДК 101.1+168.5

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024

ISBN

Людина є ядром цифрового інтелекту і найбільшою змінною є її свідомість, культура, людська воля. Щоб зустріти майбутній цифровий світ, ми маємо приділяти більше уваги його розвитку. Цифрова трансформація та розвиток вимагають від нас балансу довгострокових та короткострокових інтересів, балансу між міськими та сільськими районами, координації цифрового споживання та цифрової промисловості. Цифрова економіка знаходиться на підйомі, цифрової епосі судилося реалізуватися у 21 столітті, розвиток цифрового інтелекту призвів до формування інтелектуального та когнітивно-творчого розвитку суспільства. Цифровізація у всьому світі розпочалася зі споживання Інтернету і привела до формування нового образу цифрового світу. Оскільки виробництво, робота та життя оцифровані, найкращий спосіб зрозуміти образ цифрового життя, як він розвивається на практиці. Технологічні компанії, такі як Google, вважають, що всі важливі рішення мають ґрунтуватися на даних; Huawei ітеративно виробляє цифрові продукти та надає цифрові послуги, застосовуючи їх в інформаційній індустрії, яка глибоко проникла у різні галузі; Alibaba використовує Інтернет та цифрові платформи, завдяки яким розвиваються нові бізнес-моделі, цифрове бізнес-середовище продовжує оптимізуватися. Цифрові соціальні платформи, супроводжують нашу роботу, життя, навчання, звички, які вже давно стали нероздільними інструментами щоденного життя людей. Завдяки інтернет-компаніям бурхливий розвиток споживчого Інтернету просувається вперед. Перехід до епохи цифрового інтелекту стає тенденцією та рушійною силою, яка не залежить від волі людини, а стає провідною тенденцією людства [1].

Література

1. Воронкова В.Г., Нікітенко В.О. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика: монографія. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2022. 460 с.

Іван Загрійчук,

доктор філософських наук, професор,

Український державний університет залізничного транспорту

ТЕОРЕТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ПІДГРУНТТЯ СУСПІЛЬНОЇ ЄДНОСТІ ТА ДУХОВНОЇ СТІЙКОСТІ

В останні роки, особливо з моменту широкомасштабного вторгнення російських військ на територію України, явним став факт недооцінки теоретичного мислення в

практиці повсякденного життя. Можна сказати, що такого ніколи й не було, щоб абсолютна більшість громадян будь-якої держави мислила теоретично, усвідомлювала глибинні причини історичних подій, фахово розбиралась у поточних суспільно-політичних процесах.

Важко спорити з цим банальним судженням, проте у важчі часи народної історії, коли на порядку денному стоїть питання виживання нації, злободенність необхідності суспільної єдності є самоочевидною. А основою такої єдності безумовно є спільне, єдине, загальне бачення широкими верствами населення змісту викликів, що стоять перед суспільством і державою.

І тут ми стикаємось з питанням: що може бути підставою такої єдності в думках і почуттях? На мою думку, таким підґрунтям є теоретичне мислення. Воно проникає до найглибших базових засад людської історії і, зокрема, до підвалин національного існування. Ці підвалини, є тією основою, втрата якої, є втратою всього розмаїття, що цією основою породжується. Іншими словами, це знищення нації у всіх її буттєвих проявах.

Сказане можна заперечити тим, що мовляв знання, тим більше теоретичне, не може бути безпосередньою основою щоденного буття так званого пересічного громадянина, адже визнання знання як основи доброчесності, добавимо від себе, громадянської порядності, зазнало критики ще у часи Сократа. Однак, щоб там хто не говорив, історичні події між собою пов'язані. Це означає, що вони закономірні. А якщо так, то слід визнати, що зовнішні події розгортаються не абияк, а за певними законами, де суттєвою складовою є людська діяльність.

Сукупна людська діяльність, включена в історичний процес, якою б вона розмаїтою і, навіть, хаотичною не видавалась, здійснюється за певними законами незалежно від того усвідомлюють їх самі учасники, чи ні. Попри різноманіття поглядів і особистісний характер цілей, які ставлять перед собою конкретні індивіди, результатом їхньої активної чи навіть неактивної участі в історичних діяннях, твориться реальна історична канва історії. Власне, результатом такого процесу є реальна об'єктивна історія, яку вивчають фахівці.

Як і будь-яка наука, історична наука не просто реєструє факти історичного процесу, а намагається виявити в історичних подіях певні закономірності, вписуючи в них практичні і світоглядні позиції учасників. Будь-яка політична акція чи подія в історії тоді були успішними, коли спільні цілі і задачі усвідомлювались її учасниками. Це стає можливим, коли зовнішнє розмаїття сприймається не як

самодостатнє, а як зовнішній прояв внутрішньої єдності. Саме внутрішня сутність є основою єдності різноманітних світоглядних позицій і практичних вчинків.

Між зовнішнім і внутрішнім, сутністю і явищем завжди існує діалектичне протиріччя як джерело розвитку. Таке протиріччя розвиває ціле, оновлює, а не руйнує його. Воно є джерелом розвитку цілого, а не причиною його руйнації. До речі, демократія як форма організації суспільного життя в державі яскраво демонструє можливості як публічного обговорення проблем державного розвитку, так і втілення його результатів в життя через регулярні вибори. Тоді як в диктатурах відбувається консервація суспільних форм і зміна їх часто відбувається через катастрофи і руйнацію соціальної матерії.

Виходячи із сказаного, можна зробити висновок, що виживання нації і кожного окремого її члена залежить від єдності суспільства, усвідомлення кожним спільних цілей і задач. Усвідомлення того, що всі ми залежні від існування цілого, членами якого є. Наше виживання є виживанням спільноти. А тому реалізація особистого інтересу, який завжди є суспільним, вимагає виходу за межі власного егоїзму. Тільки на такому шляху, як не дивно, можлива реалізація особистих інтересів кожного.

І тут ми повертаємось до уже знайомого нам питання: чи можлива ситуація, коли всім членам суспільства буде притаманне теоретичне мислення? Скоріше ні, ніж так. Однак, теоретичне мислення як опосередковане пізнання суті через явища може і повинно стати набутком широкої громадськості через різноманітні форми і жанри мистецтва та літератури, подачі теоретичних істин у формі образів, що навантажені теоретичним, науковим змістом. Тоді теоретичні істини стають способом діяльності на рівні переконання.

Важливе місце при цьому все ж залишається за теоретичним мисленням, яке культивується освітою, вивченням, зокрема, філософії історії, громадянської історії та інших суспільних дисциплін.

Так наприклад, вивчення вітчизняної історії це не лише засвоєння об'єктивного знання, але, що важливо, спосіб долучення молодого покоління до справи предків. Вивчення історії власного народу передбачає застосування його на практиці. Воно повинно спонукати людину до продовження історичної звичаї батьків. В цьому сенсі історичне знання — це дієве знання, це те знання, яке формує у людини причетність до історії, спонукає до її продовження, а значить, до виходу за межі власної суб'єктивності.

Людина, озброєна історичним знанням, є особистістю, що так чи інакше є носієм теоретичного знання. Такий індивід у власних діях усвідомлює та вбачає

дещо більш глибоке, ніж своє індивідуальне буття і свої часткові, партикулярні інтереси. Він розуміє, що без поєднання своїх інтересів з інтересами інших, без спільної дії з ними, неможливо реалізувати свої індивідуальні інтереси, які все ж таки мають суспільну природу.

В яких би формах теоретичне мислення себе не проявляло, сутність його передбачає опосередкованість пізнання спільної, загальної долі громадян. Воно зводиться до вміння сприймати іншого не лише як відмінного, але й як тотожного, такого, що має більше спільного зі мною, ніж такого, що мене від нього відрізняє. Власне, така постановка питання дозволяє не лише добиватись суспільної єдності, але й служить основою духовної стійкості, яка конче необхідна у важкі часи випробування нації на стійкість та опір ворогам.

Марія Грицишина,

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії,
Рівненський державний гуманітарний університет;

Володимир Грицишин,

кандидат філософських наук,
старший викладач кафедри льотної експлуатації
та бойового застосування вертольотів,
Харківський національний університет
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

КОРОТКИЙ АНАЛІЗ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ ТА ШЛЯХІВ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Сучасне суспільство стикається з безліччю складних проблем, які вимагають комплексного аналізу та вирішення з боку науковців, політиків та громадськості. Серед цих проблем можна виділити кілька ключових аспектів, що стосуються філософії, соціології та гуманітарних наук. «У цілому значення цінностей для людського життя полягає в першу чергу у продукуванні і підтримці соціальних зв'язків між людьми, сприянні їхньої ідентифікації, полегшенні орієнтування людей у складних життєвих ситуаціях, створенні атмосфери впевненості у людських взаємовідносинах тощо» [2, с. 9]. Одним із таких аспектів є різкі соціальні нерівності, які посилюються у сучасному світі через такі чинники, як економічні кризи, політичні конфлікти та технологічний прогрес.

4. АНАЛІТИКА РЕЛІГІЙНИХ ПРОЦЕСІВ. РЕЛІГІЯ І ЦЕРКВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Соколовський О.

Вплив тюбінгенської протестантської школи на ліберальну теологію.... 98-100

Декерт Т.

Tradycjonalizm katolicki w Polsce – aktualne trendy..... 100-105

Фуркало В.

Про роль релігієзнавства у сучасному суспільстві..... 106-108

Шамсутдинова-Лебедюк Т.

Релігійна свобода та стратегії інклюзивних суспільних просторів в умовах глобалізації..... 108-110

Засць Д.

Проблематика дефініції релігії та релігійності в контексті дослідження релігійної свідомості..... 110-113

Лавренюк В.

Сотеріологічні ідеї Рудольфа Бульмана..... 114-115

Пономаренко О.

Меми і релігія: адаптація релігії до глобальних викликів..... 116-119

Рожко В.

Роль англіканської церкви в екологічному русі: від теології до практичних заходів..... 119-121

Шпакович В.

Феномен досконалості людини у науковому доробку Думітру Станілоє. 121-124

Виговський М.

Дохристиянські вірування давніх слов'ян..... 124-127

5. АКТУАЛЬНІ СОЦІОГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Воронкова В., Нікітенко В.

Інформатизація і цифровізація змінюють спосіб життя людей..... 128-130

Загрійчук І.

Теоретичне мислення як підвалина суспільної єдності та духовної стійкості 130-133

Грицишина М., Грицишин В.

Короткий аналіз соціокультурних проблем сучасності та шляхів їх подолання..... 133-135

Турпак Н.

Екологічні цінності як актуальна проблема сучасного соціально-гуманітарного дискурсу..... 135-137

Амма А.

Відчуження людини у віртуальному просторі як соціогуманітарна проблема сучасності..... 138-139